

עזה: מאמץ בלתי פוסק להקל על הסבל

עדכון פעילות, 28 ביולי 2011

תושבי רצועת עזה חיים זה ארבע שנים בסביבה סגורה שבה תנועת הסחורות ובני האדם כפופה להגבלות חמורות. שנה לאחר שישראל נקטה אמצעים להקלת הסגר, האזרחים ממשיכים לסבול.

כ-1.6 מיליון תושבי עזה חיים באזור צפוף ביותר, בשטח של 360 קמ"ר, ומייחלים לחיים נורמליים. הסיכוי לכך הוא קטן כל עוד הסגר נשאר ומכביד עליהם, במיוחד הצעירים שבהם. הייצוא כמעט שאינו קיים והייבוא עודנו מוגבל ביותר. בהערכה שביצע לאחרונה מצא הצלב האדום הבינלאומי כי לא היה די בהקלת הסגר על-ידי ישראל בחודש יוני 2010 כדי להחיות את הכלכלה המקומית. מעבר רפיח בין עזה לבין מצרים, שהנו חיוני לתושבי הרצועה שכן הוא המעבר היחיד בין שטח זה לבין מדינה שאינה ישראל, התחיל לפעול באופן קבוע – אם כי במגבלות מסוימות – בשלהי חודש מאי 2011, בפעם הראשונה זה ארבע שנים.

הצלב האדום הבינלאומי אינו מפקפק בכך שלישראל הזכות לנקוט אמצעי שליטה וביטחון, אך אסור שאמצעים אלה ישפיעו באופן לא מידתי על האוכלוסייה האזרחית. עניין זה נכון גם לגבי המצור הימי, שאסור להטילו על פי החוק ההומניטרי הבינלאומי, אם הנזק לאוכלוסייה האזרחית מופרז ביחס ליתרון הצבאי הממשי והישיר הצפוי מהטלתו או כאשר ניתן לצפות כי יהיה מופרז ביחס אליו. ישראל חייבת להבטיח כי האוכלוסייה תמשיך ליהנות מגישה לסחורות ולשירותי יסוד כמו מזון, מים, טיפול רפואי ומחסה.

כלכלה מתמוטטת ונואשת לצמיחה

בעתות משבר אלה, כאשר גם כוחות הכלכלה האיתנים ביותר בעולם מתמודדים עם אתגרים קשים, עזה נאלצת להיאבק בחסמים הנובעים מהגבלות המוטלות על חופש התנועה של אנשים ושל סחורות ומהמצור הימי. בשל כך, שיעור האבטלה עומד על 40% כמעט, ואנשים ובתי עסק נאלצים להסתמך על מנגנוני התמודדות כדי לשרוד. אם לא יוצרו התנאים להפחתה משמעותית של שיעור האבטלה ובכך להגדלת כוח הקנייה של תושבי עזה, הרי שמנגנוני ההתמודדות של משקי הבית ידלדלו וילכו.

אף על פי שכרבע מהאוכלוסייה מתפרנסת מחקלאות, רבים מתושבי עזה תלויים עדיין בסיוע במזון. מרבית האדמות שלאורך הגדר עם ישראל הן חקלאיות; חלקות קרקע הנמצאות במרחק של 300 מטר או פחות מהגדר הוכרזו, ע"י צה"ל, כאסורות לגישה, וחלקות הקרקע שבמרחק של קילומטר או פחות מהגדר נחשבות מסוכנות ולכן בפועל אינן שמישות. אפילו בים ניתן להשתמש אך בקושי: ענף הדיג כמעט ונעלם מאז שנאסר על דייגי עזה לדוג במרחק של למעלה משלושה מיילים ימיים מהחוף.

כדי לסייע לאנשים לפתח דרכים חדשות להתפרנס וכדי להביא לקהילה תועלת בת קיימא אחרת, הצלב האדום הבינלאומי מפעיל תכנית "מזומנים תמורת עבודה" שבמסגרתה משפרים דרכי גישה, אשפה ביתית ממוחזרת, מתבצע זיהוי מוקדם בבתי ספר של הפרעות דיבור בקרב ילדים ומוענקים שירותים מועילים רבים אחרים.

כמו כן, הצלב האדום הבינלאומי סקר את צורכיהם של חקלאים העובדים באזור הסמוך לגבול של עזה עם ישראל. עבור העונה החקלאית הקרובה יספק הצלב האדום הבינלאומי לכמאתיים מהחקלאים הללו שתילי ירק, שתילי פרי ומערכות השקיה. בנוסף לכך, הצלב האדום הבינלאומי ישיב אדמות מעובדות שנפגעו בפעולות צבאיות.

הדאגה לרווחתם של אזרחים

ההתקפות הישראליות על רצועת עזה בחודשים מרס ואפריל גרמו על פי הדיווחים לפגיעה במספר אזרחים והרס של רכוש פרטי. ירי רקטות מתוך רצועת עזה אל שטח ישראל, שהגיע

לשיאו בערך באותה תקופה, זרע גם הוא על-פי דיווחים, הרס נרחב ופצע אזרחים. לדברי ראש משלחת הצלב האדום הבינלאומי בתל אביב חואן פדרו שרר, "חובה לחוס על האזרחים משני הצדדים. יש לאפשר להם לנהל את חיי היומיום שלהם בביטחון".

הוועד הבינלאומי של הצלב האדום ממשיך לפקח על השלכות הפעילות הצבאית וההתקפות על האוכלוסייה האזרחית ועל אובייקטים אזרחיים הן ברצועת עזה והן בישראל. הארגון שומר על קשר רציף עם האוכלוסייה הנפגעת בשני הצדדים. הארגון מתעד תקריות ומגיש את ממצאיו לרשויות האחריות. הצלב האדום הבינלאומי שם דגש רב על שימור הדיאלוג הדו-צדדי על הכללים הנוגעים לניהול פעולות האיבה ולשימוש בכוח. הארגון מפציר ברשויות הישראליות ובחמאס לציית לכללי המשפט ההומניטארי הבינלאומי החל על ניהול פעולות האיבה ולהימנע מהפעלת כוח מופרז במסגרת פעולות לאכיפת החוק. כאשר נהרסים בתים במסגרת פעולות צבא, הצלב האדום הבינלאומי פועל בשיתוף הדוק עם רשת המתנדבים של ארגון הסהר האדום הפלסטיני כדי לסייע לתת מענה על צורכי היסוד המידיים של הנפגעים.

ביקור הכלואים וחידוש הקשר בין בני משפחה

נציגי הצלב האדום הבינלאומי מבקרים לעתים מזומנות אצל אנשים המוחזקים בבתי הכלא או ע"י עצירים המוחזקים בידי כוחות הביטחון בעזה. ממצאי הנציגים והמלצותיהם על תנאי הכליאה ועל היחס לעצירים מוגשים לרשויות בדיאלוג חסוי. הביקורים אף מעניקים לעצירים הזדמנות להחליף עם קרוביהם מסרים קצרים הכוללים חדשות משפחתיות.

כמו כן, נציגי הצלב האדום הבינלאומי מבקרים באופן תדיר אצל אנשים הכלואים בישראל, כולל בייחוד עצירים מעזה שהושפעו מהחלטת ישראל משנת 2007 להשהות את ביקורי המשפחות בין ישראל לבין עזה. היעדר ביקורים פנים אל פנים גורם למצוקה קשה בקרב הכלואים וכל בני משפחותיהם, ובייחוד בקרב ילדים העלולים לאבד קשר יקר ערך עם הורה ובקרב הורים קשישים או חולים המתקרבים אולי לסוף ימיהם. הצלב האדום הבינלאומי מוודא שהקשרים בין כלואים אלה לבין משפחותיהם בעזה יישמרו באמצעות מסרי הצלב האדום והודעות "בריאים ושלמים (סלאמאט)" – אף כי אלה לעולם לא יוכלו להחליף קשר ישיר. בנוסף, הצלב האדום הבינלאומי מאתר מפעם לפעם בני משפחה ברצועת עזה כדי לספק להם במישרין חדשות על קרוביהם המוחזקים בכלא. הצלב האדום הבינלאומי קרא פעם אחר פעם לחדש את ביקורי המשפחות, שנקבעו במשפט ההומניטארי הבינלאומי כעורק חיים חשוב עבור הכלואים ומשפחותיהם.

משפחות שסועות

תנועת אנשים מרצועת עזה דרך מעבר ארז ממשיכה להיות מוגבלת לאלה הזקוקים בדחיפות לטיפול רפואי מציל חיים, לכמה אנשי עסקים ולעובדי ארגונים בינלאומיים. השפעת ההגבלות ניכרת בחיי היומיום: בני משפחות המפוצלות בין רצועת עזה לבין הגדה המערבית מנותקים אלה מאלה, ואנשים הזקוקים לטיפול רפואי חייבים לעמוד באמות מידה ביטחוניות מחמירות כדי לקבל היתר. לחלקם ההיתר ניתן מאוחר מדי או שבקשתם נתקלת בסירוב.

החייל הישראלי גלעד שליט מוחזק ללא קשר עם החוץ זה חמש שנים. הצלב האדום הבינלאומי קרא לחמאס שוב ושוב לאפשר למר שליט להחליף מסרים עם בני משפחתו, אך הדבר עלה בתוהו. הצלב האדום אף העביר לחמאס בכמה הזדמנויות בקשה לאפשר לו לבקר אצל גלעד שליט, אך חמאס מעולם לא נענה לכך. כיוון שזה שנתיים כמעט לא התקבל שום אות חיים מהחייל הישראלי, הצלב האדום הבינלאומי דרש לאחרונה כי חמאס יוכיח שעודו בחיים.

תשתיות המים

הסגר פוגע ישירות בשירותים בסיסיים שכל תושבי עזה מסתמכים עליהם. כיוון שכמעט לא ניתן להשיג ציוד, אספקה וחלקי חילוף חיוניים, וכן הגישה לטכנולוגיה מוגבלת, לא ניתן לשפר שירותים כמו מים ותברואה ואף לא לתחזקם כראוי.

לדברי מרקו אלברטיני, מהנדס הצלב האדום הבינלאומי העובד בעזה, "לא ניתן לנהל כראוי את אספקת המים ואת הטיפול במי השפכים ללא גישה לטכנולוגיה סטנדרטית. הסגר מותיר רק אפשרויות מוגבלות להתמודדות עם בעיות המים בעזה".

העובדה שלא תמיד ניתן לסמוך על אספקת החשמל הנחוצה להפעלת מתקנים רק מחמירה את המצב עוד יותר. ציוד סטנדרטי כמו משאבות וכימיקלים רגילים כגון כלור (המשמש לטיהור מים) אינם זמינים או שהשגתם כרוכה בקשיים עצומים. האקוויפר סובל משאיבת יתר ומימיו מליחים מדי. בכמה מקומות, מי שפכים מוזרמים לים התיכון ללא טיפול ומזהמים אותו. אין בנמצא רשת מים תקינה ומתפקדת המגיעה לכל התושבים.

הצלב האדום הבינלאומי ממשיך במאמציו לשפר את תנאי התברואה, בייחוד באמצעות שדרוג מפעל טיהור השפכים ברפיח, שבמים המטופלים בו ניתן להשתמש למטרות חקלאיות כמו השקיית עצים. 150 אלף תושביה של רפיח נהנים כעת מסביבת תברואה משופרת ותורמים להזרמה בטוחה יותר של מי השפכים לים התיכון, כיוון שהמים המוזרמים לים מזוהמים פחות וזורמים בצינור מתאים.

שירותי הבריאות

ענף הבריאות ברצועת עזה מתמודד עם מחסור מתמיד בתרופות חיוניות ובריוד חד-פעמי. השנה המצב חמור מאי פעם. להיעדרה של מערכת אמינה לאספקת תרופות וציוד חד-פעמי לרצועה נודעה השפעה ישירה על הטיפול בחולים. תרופות המשמשות לטיפול בחולי סרטן, במושתלי כליה ובחולים הזקוקים לדיאליזה אזלו לפני שלושה חודשים. לאחרונה נאלץ הצלב האדום הבינלאומי לבצע העברה דחופה של משכך הכאבים פנטניל לרצועת עזה.

לדברי מורבן מורצ'יון, מתאמת בריאות בצלב האדום הבינלאומי, "יש צורך בשיתוף פעולה טוב יותר בין משרדי הבריאות ברמאללה ובעזה כדי להסדיר אספקה סדירה ומהימנה של תרופות חיוניות וציוד מתכלה חיוני לרצועת עזה. לא ניתן לקבל את העובדה שחולים נופלים קרבן למבוי הסתום במישור הפוליטי".

בעיה נוספת, שלא נפתרה בעקבות ההקלות בסגר, היא המחסור בחלקי חילוף ובאספקה עבור הציוד רפואי. מכשירים לפיתוח תצלומי רנטגן שעמדו לעבור לתוך הרצועה בחודש ספטמבר שעבר טרם הוכנסו אליה. בדיקות דימות תהודה מגנטית (אם-אר-אי) הופסקו לחלוטין, והדבר הביא לזינוק במספר ההפניות הרפואיות לחו"ל. מתקני הבריאות ברצועת עזה אינם יכולים עוד לספק רבים משירותי האבחון הבסיסיים ביותר.

הצלב האדום הבינלאומי מפקח על המצב בשיתוף פעולה צמוד עם משרד הבריאות בעזה ומנהל דו-שיח פתוח עם משרד הבריאות ברמאללה. בכל רבעון, הצלב האדום מעביר אספקה של תרופות וציוד חד-פעמי למשרד הבריאות בעזה. השנה, באורח חריג, סיפק הצלב האדום הבינלאומי גם כמות גדולה ביותר של תרופות נוספות ופריטים אחרים. תרומתו של הצלב האדום הבינלאומי לבתי החולים של משרד הבריאות ברצועת עזה הגיעה השנה עד כה ל-122 טון של תרופות ומוצרים רפואיים, שנועדו לתת מענה למצבי חירום. כמו כן הסדיר הצלב האדום הבינלאומי את העברתם של 69 משטחי סחורות ממשרד הבריאות ברמאללה לרצועת עזה.

בעיה מדאיגה נוספת היא ההפסקות באספקת החשמל לבתי החולים, המוסיפות להתרחש למשך שש או שמונה שעות מדי יום בממוצע. המחסור בדלק והיעדרה של אספקת חשמל יציבה פוגעים ישירות ביכולתם של בתי החולים להעניק שירות הולם ומהימן, בייחוד עבור חולים הנזקקים לטיפול דיאליזה. הפסקות החשמל פוגעות בשירותים מסוגים שונים בבתי החולים, החל בעיקור המכשירים, עבור בכביסת הסדינים והמגבות ובאורור חדרי החולים וכלה בהפעלת המעליות. עד כה נמצאו פתרונות מאולתרים, אך לאחר שהסתיים המימון שהעניק הבנק העולמי לדלק עבור בתי החולים קיים חשש ניכר לביטחונם ולרווחתם של חולים עתידיים.

כיוון שחיוני שחולים יזכו לטיפול הטוב ביותר לפני הגעתם לבית החולים, הצלב האדום הבינלאומי מספק תמיכה כספית וטכנית לשירותי החירום הרפואיים של הסהר האדום הפלסטיני. הסהר האדום אחראי על מתן שירותי החירום הקודמים לאשפוז, כולל פינוי החולים, הפצועים והמתים

מהאזור המשתרע בטווח של קילומטר מגדר המערכת המפרידה בין רצועת עזה לבין ישראל, אך אין לו ערוץ תקשורת ישיר עם הרשויות הישראליות. לפיכך, הוא נסמך על הצלב האדום הבינלאומי המבצע מול הרשויות הישראליות את תיאום התנועה של הסהר האדום באזור זה. הצלב האדום הבינלאומי אף מספק תמיכה כספית לקיומן של תכניות חינוך וסדנאות שמארגנים מוסדות רפואיים של הסהר האדום הפלסטיני.

הצלב האדום ממשיך לתמוך במרכז לגפיים תותבות ולפוליו בעזה, שהנו המוסד היחיד מסוגו באזור זה הנותן מענה לנכים הנזקקים לגפיים תותבות ולפתרונות אורתוטיים ואשר מספק שירותים של שיקום גופני. הצלב האדום הבינלאומי השלים הרחבה ושיפוץ של המרכז ובכך הפך אותו לנגיש יותר לבעלי מוגבלויות. במהלך הרבעון הראשון של שנת 2011 העניק המרכז טיפול ל-880 מטופלים, ובכלל זה ל-104 אנשים שהותאמו להם מכשירים חדשים.

הפצת ידע על המשפט ההומניטארי הבינלאומי

הצלב האדום הבינלאומי מסביר את עבודתו לקבוצות שונות, החל במנהיגי קהילות, עבור בקבוצות נוער ועיתונאים וכלה במנהיגי דת. כיוון שרוב אוכלוסייתה של הרצועה היא מתחת לגיל 18, בתי הספר הם מקום חשוב שבו ניתן להסביר את תפקידם של ארגונים ההומניטאריים ולקדם תרבות של כיבוד זכויות האדם.

הצלב האדום אף מפיץ ידע על המשפט ההומניטארי הבינלאומי בקרב החברה האזרחית, גופים ממשלתיים והכוחות המזוינים. ככל שהדבר מתאפשר, הצלב האדום הבינלאומי והסהר האדום הפלסטיני מנהלים מפגשי מידע משותפים העוסקים בתנועה הבינלאומית של הצלב האדום ושל הסהר האדום ובמשפט ההומניטארי הבינלאומי.

בתחום זה, הצלב האדום הבינלאומי ממשיך לעמוד בקשר עם כוחות הביטחון הפלסטיניים ועם ארגונים חמושים. הדו-שיח המתמשך נועד לאפשר פעילויות הומניטאריות, להעמיק את ההבנה של המשפט ההומניטארי הבינלאומי ולקדם את הציות למשפט זכויות האדם הבינלאומי.

למידע נוסף אנא צרו קשר עם אנשים אלה:

עומר פירי, הצלב האדום הבינלאומי ברצועת עזה, טלפון: 059-9603015

מרינה ססיליה גוין, הצלב האדום הבינלאומי בירושלים, טלפון: 052-6019150

נדיה דיבסי, הצלב האדום הבינלאומי בירושלים, טלפון: 052-6019148

רן גולדשטיין, הצלב האדום הבינלאומי בתל אביב, טלפון: 03-5245286 או 052-2757517

הישאם חסן, הצלב האדום הבינלאומי בג'נבה, טלפון: +41-21-730-25-41 או +41-79-536-92-57